

R. Dmoszyński, G. Joniec, D. Piekaruś, J. Romanek, *Funkcjonariusze Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krasnymstawie w latach 1944-1956. Słownik biograficzny*, Lublin 2015, ss. 368. ISBN 978-83-7629-918-1

Mamy do czynienia z bardzo istotną dla Lubelszczyzny pracą naukową. Oto próba nakreślenia portretu zbiorowego funkcjonariuszy i pracowników kontraktowych komunistycznego Resortu Bezpieczeństwa Publicznego i Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego z lat 1944-1956 w najbardziej przemawiający do świadomości czytelnika sposób – w mikroskali. Instalowanie w Polsce przez Związek Sowiecki i utrwalanie władzy swych komunistycznych namiestników z Polskiej Partii Robotniczej / Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i jej zwasalizowanych koalicjantów ze Stronnictwa Ludowego / Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego, a później również Stronnictwa Demokratycznego, z racji zupełnego wyobcowania ideologii komunistycznej w społeczeństwie nie mogło obyć się bez uruchomienia potężnej spirali terroru. Bez niego przejęcie i utrzymanie władzy „dyktatury proletariatu” w Polsce było niemożliwe. Stąd dokładna analiza świadomości i postaw ludzi, którzy przyjęli na swoje barki zadanie spacyfikowania niepodległościowych i wolnościowych aspiracji polskiego narodu, stanowi dla nauki historycznej bardzo ważne, a jednocześnie jakże ciekawe zagadnienie. Odtwarzanie tamtych wydarzeń w skali mikro, na przykładzie lokalnej społeczności i spojrzenie na historię jej oczami, daje możliwość najpełniejszego zbliżenia się do prawdy w sensie metodologicznym. Dopiero połączenie tych poszczególnych mikrostudów w ogólnej analizie, może przynieść najlepszy efekt dla opisu sytuacji ogólnopolskiej.

Zespół autorów związanych z Oddziałowym Archiwum IPN w Lublinie taką mikroskalę znaleźli w ramach powiatu krasnostawskiego. Wybór obszaru powiatu wydaje się jak najbardziej słuszny z racji odpowiadającego mu terenu działania Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, realizującego zadania pacyfikacji podziemia niepodległościowego i społeczeństwa w duchu sowieckim. Wybór krasnostawskiego też nie jest przypadkowy. Warto przypomnieć, że podstawowe badania dotyczące tamtejszych struktur bezpieki zostały już przeprowadzone, w tym przez część redaktorów omawianego opracowania.⁴

Książka dzieli się na trzy podstawowe części:

1. portret zbiorowy pracowników PUBP w Krasnymstawie (pochodzenie terytorialne, społeczne, wiek, wykształcenie, narodowość, wyznanie, przynależność partyjna, przestępczość wśród funkcjonariuszy, fluktuacja kadr);
2. słownik biograficzny funkcjonariuszy i pracowników kontraktowych, na którym oparto ów zbiorowy portret;
3. wybór źródeł historycznych.

Pod względem merytorycznym i rzeczowym praca Dmoszyńskiego, Jońca, Piekarusia i Romanka nie budzi wątpliwości. Treść odpowiada założonym celom, wnioski wyciągane z analizy materiałów archiwalnych są prawidłowe i należycie umotywowane. Autorzy wykorzystali dogłębnie możliwości źródłowe oferowane przez archiwalia. Swoje rozważania oparli o szeroką gamę najnowszej literatury przedmiotu wyjaśniając również podstawę metodologiczną opracowania.

Praca jest przede wszystkim solidnym materiałem naukowym, który oparty został na przyjętych w historiografii dotyczącej poruszanej tematyki założeniach metodologicznych, z wykorzystaniem właściwej literatury i możliwie szerokiej gamy reprezentatywnych materiałów archiwalnych. Napisana została zrozumiałym językiem, sprzyjającym recepcji informacji w niej zawartych. To wszystko sprawia, że powinna wejść do obiegu naukowego jako kompletne i wyczerpujące merytorycznie studium najmniejszej skali funkcjonowania formacji zarządzającej terrorem w okresie instalowania zbrodniczego systemu komunistycznego w Polsce.

Dariusz MAGIER* (Siedlce University, Poland)

⁴ Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Krasnymstawie w latach 1944-1956, red. J. Romanek, Lublin 2009.

* Institute of History and International Relations, Faculty of Humanities; dmagier@archiwozofia.com